

Eskilstuna
kommun

Handlingsplan mot ANDTS

- alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar

För den kommunala gymnasieskolan och gymnasiesärskolan i Eskilstuna 2021

Handlingsplanen har upprättats av en arbetsgrupp bestående av representanter från den kommunala grund- och gymnasieskolan i Eskilstuna kommun 2021.

Innehåll

Kapitel 1

Inledning	4
Mål	4
Riktlinjer	4
Förhållningssätt för skolpersonal	4
Förebyggande arbete	4
Skolans roll	6
Tips på länkar som stöd i det förebyggande arbetet	6
Skolchansen	7
Liv & Hälsa Ung	7
Urinprov	7
Polis-/narkotikahund	7
Elevskåp	7

Kapitel 2

Upptäcka ANDTS	8
Kännetecken vid bruk av ANDTS	8
Alkohol - Utbredning och lagstiftning	9
Narkotika - Utbredning och lagstiftning	9
Dopning - Utbredning och lagstiftning	9
Tobak - Utbredning och lagstiftning	10
Spel om pengar och datorspel - Utbredning och lagstiftning	10

Kapitel 3

Åtgärder vid misstanke om bruk/påverkan av alkohol	11
Åtgärder vid misstanke om bruk av tobak	11
Åtgärder vid misstanke om bruk/påverkan av narkotika eller dopningsmedel	12
Åtgärder vid misstanke om spel om pengar och/eller överdrivet datorspel	13
Åtgärder vid misstanke om langning eller försäljning av ANDT	13
Efterarbete	13

Kapitel 4

Kontaktuppgifter och information	14
----------------------------------	----

Bilaga

Skolchansen	15
-------------	----

Kapitel 1

Inledning

Den här handlingsplanen är ett verktyg för Eskilstuna kommuns skolor vid händelse av, eller misstanke om bruk (och försäljning) av ANDTS (alkohol, narkotika, dopning, tobak, spel om pengar). Handlingsplanen anger rekommenderade sätt att agera för skolans personal och övergripande vägledning men kan anpassas och kompletteras efter varje skolas förutsättningar utifrån identifierade behov, personalorganisation, årskurser och program.

Mål

- Att Eskilstunas skolor ska vara fria från alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.
- Att förebygga att elever inte börjar använda alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och/eller fastnar i ett problematiskt spelande om pengar.
- Att motverka användandet av alkohol, tobak och spel om pengar samt avbryta bruk av narkotika och dopningsmedel.
- Att förhindra försäljning av alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak inom skolenheternas områden.
- Öka andelen elever med restriktiv attityd till att prova ANDTS.
- All personal ska veta hur man agerar vid misstanke om eller upptäckt av ANDTS, samt reagera och agera aktivt.

Riktlinjer

Eskilstuna kommun vill erbjuda alla elever bästa möjliga undervisning, ge alla möjlighet att nå bästa möjliga resultat och erbjuda en lugn, trygg och trivsamt studie-miljö. Skolan räknas som en arbetsplats med samma krav och skyldigheter som andra arbetsplatser inom kommunen. Eskilstuna kommuns skolor ska vara **fria från ANDTS**.

Alla som arbetar i Eskilstuna kommuns skolor ska sträva efter att barn och ungdomar utvecklar en positiv livsstil och självkänsla. I skolan ska alla elever känna sig säkra och trygga. Skolan ska verka för en trygg och hälsosam arbetsmiljö där alla trivs. Hälsoperspektivet ska genomsyra verksamheten där friskfaktorerna ska stå i fokus.

Förhållningssätt för skolpersonal

Nolltolerans mot ANDTS under skoltid och inom skolans område samt vid aktiviteter anordnade av skolan. Enligt Socialtjänstlagen (SoL) 14 kap 1§ har alla som arbetar inom myndigheter vars verksamhet berör barn och unga skyldighet att genast anmäla till socialtjänsten om de får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Ett exempel på detta kan vara bruk av ANDTS. Anmälarens misstanke och oro är grunden för anmälan. Anmälningsplikten förutsätter inte att det är klarlagt att socialtjänsten behöver ingripa.

Förebyggande arbete

Problem av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar går att förebygga. Det gör vi genom att främja hälsa, förebygga ohälsa och skapa en jämlik hälsa som ger alla likvärdiga villkor och förutsättningar för att må bra.

För att lyckas med ANDTS-prevention behöver arbetet vara långsiktigt, bygga på behov, kunskap, ha bredd i sitt upplägg samt bedrivs på ett systematiskt och strukturerat sätt. Detta förutsätter en god grundstruktur för arbetet i form av bland annat politiskt stöd, samverkan, resurser och funktion för samordning.

För att nå framgång behöver vi även ha god kännedom om målgruppen och utgångsläget, veta hur vi mobiliserar resurser, etablera en fungerande samverkan med berörda parter på olika nivåer, välja insatser som har stöd i vetenskap eller praktik samt planera för att följa upp och utvärdera arbetet.

För att förebygga användning av ANDTS är det viktigt att ta hänsyn till faktorer i människors livsvillkor och levnadsvanor som utgör en risk för, eller skyddar människor från att börja använda eller utveckla problem med alkohol, narkotika, dopning, tobak eller spel om pengar. Ofta är flera av de bakomliggande orsakerna till ANDTS desamma.

Framgångsrik ANDTS-prevention arbetar både med att förebygga riskfaktorer och att stärka skyddsfaktorer. Det inkluderar även att försöka förändrade attityder och normer människor har om eget och andras användning av ANDTS.

Enstaka risk- och skyddsfaktorer har i regel liten effekt på individens beteende, men fler faktorer tillsammans kan ge större effekt. Många av dessa faktorer är likartade för flera utfall inom folkhälsoområdet och de brukar delas in i strukturell, social och individuell nivå:

- Individuell nivå, till exempel olika personligheter och beteenden.
- Social nivå, till exempel hur väl uppväxtmiljö, familj och skola fungerar.

- Strukturell nivå, till exempel tillgång till ANDTS eller lagar och normer i samhället.

Vilka risk- eller skyddsfaktorer som har störst betydelse för individens beteende förändras över tid och varierar också mellan olika samhälleliga och kulturella kontexter. Eftersom risk- och skyddsfaktorer samvarierar är det viktigt att arbeta på flera nivåer med olika risk- respektive skyddsfaktorer samtidigt för att få större förebyggande effekt. En lyckad skolgång samt en restriktiv inställning till ANDTS i samhället är exempel på viktiga skyddsfaktorer.

Skolans roll

Skolan har en viktig roll i arbetet med att förhindra att elever börjar använda ANDTS. Alla barn och elever har rätt till en hälsofrämjande skolmiljö som är fri från ANDTS. En skolmiljö som präglas av goda relationer med kamrater och lärare. De har också rätt till undervisning där frågor som rör ANDTS integreras i olika ämnen för att få en mer sammansatt bild av dessa områden.

Rektorn har det övergripande ansvaret för att organisera, leda och följa upp arbetet. Det innebär att sätta upp mål och skapa förutsättningar och rutiner för skolans personal att arbeta med ANDTS.

Skolan behöver också arbeta med, involvera och göra de elever som redan använder ANDTS delaktiga i det förebyggande arbetet i syfte att få dem att sluta, minska på sitt användande samt med deras hjälp se till att deras kamrater avstår från ANDTS. Enbart kunskap minskar inte risken för att unga börjar använda ANDTS då det oftast inte förändrar ett beteende. Viktigt är därför att undervisningen inte enbart ger kunskapspåfyllnad utan även innehåller moment som diskussioner och övningar som skapar delaktighet, engagemang och tankeutbyte. Skolans undervisning kan påverka inställningen till ANDTS vilket i sin tur kan minska användningen av ANDTS. Om unga människor känner till riskerna för skador av ANDTS har de större möjlighet att fatta egna välgrundade beslut kring sin livsstil. Om de vet hur man kritiskt granskar de myter som sprids kring ANDTS och förstår landets lagar och regler, kan de bättre försvara sina ställningstaganden.

Skolan kan förebygga bruk av ANDTS genom att väl utföra skolans kärnuppdrag: att utveckla ungdomarnas kompetenser.

- Goda personliga och kunskapsmässiga kompetenser skyddar mot drogbruk både under skoltiden och därefter.
- Skolan kan förbättra sitt kärnuppdrag genom systematiskt kvalitetsarbete. Det innebär att man regelbundet hämtar in uppgifter om elevernas prestationer, deras upplevelse av arbetsmiljön i skolan, deras hälsa och deras hälsovanor.
- Med denna information som utgångspunkt, och kunskaper om effektiva metoder, exempelvis socialt och emotionellt lärande, genomförs förbättringar.

Vårt förebyggande arbete ska därför innehålla:

- ANDTS (kunskap, diskussioner och övningar) integreras i elevernas undervisning.
- Utbildningsinsatser och information om ANDTS för personal och vårdnadshavare.
- Förankring av handlingsplanen för ANDTS hos elever, personal och vårdnadshavare.
- Att alltid försöka stärka elevernas studiemotivation, skapa goda sociala relationer och ge en trygg skolmiljö.
- Skolsköterskornas hälsosamtal är ett viktigt instrument för att kunna påverka varje enskild elev.
- Främja samverkan och dialog med vårdnadshavare, som är en viktig del i arbetet då tecken på missbruk ofta kan upptäckas tidigt.
- Tätt samarbete, en väl fungerande samverkan dialog mellan elevhälsoteam, mentor eller likvärdig och rektor.
- Samarbete och samverkan med andra aktörer i kommunen såsom socialtjänst, polis samt ung fritid och mötesplatser.
- Vara lyhörd och tidigt flagga för frånvaro, dåligt mående/psykisk ohälsa eller andra varningssignaler.
- Kartläggning av skolan genom att bland annat analysera Region Sörmlands Liv & Hälsa Ung på skolnivå – hur ser det ut på vår skola?
- Förankra ANDTS-arbete på arbetsplatsträffar, elevhälsoteam, i arbetslag, på studiedagar och liknande (hur är läget, vad ser vi, vad har vi sett, vad upplever vi som arbetslag)
- Hög vuxennärvaro både utomhus och inomhus.
- Kontinuerliga klassråd/mentorstid i alla klasser.

Tips på länkar som stöd i det förebyggande arbetet:

- Skolverket (<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/skolledning-och-rektors-arbete-med-andts>) med bland annat webbaserat arbetsmaterial om ANDTS för skolpersonal.
- Drugsmart (<https://www.drugsmart.com/>)
- ANDT på schemat (<http://andt.drugsmart.com/>).
- Folkhälsomyndighetens sida om skolan som spelförebyggande arena (<https://www.folkhalsomyndigheten.se/spelprevention/forebygga-spelproblem/skolan/>)

- Prata om spel (<http://prataomspel.se/>) Verktyg, övningar och kunskapsbank för arbete med spel om pengar i skolan.
- Länsstyrelsens kunskapsstöd om skärmtid, digitala spel och spel om pengar (<https://www.lansstyrelsen.se/sodermanland/samhalle/social-hallbarhet/andts/spel-om-pengar.html>)
- UMO (www.umo.se)

Skolchansen (se bilaga)

Skolchansen är en samverkan mellan gymnasieskolorna och socialförvaltningen för att underlätta för myndiga elever med begynnande eller pågående missbruk att få snabb tillgång till stöd och behandling för att kunna återgå till skolan. Skolchansen är ett individanpassat stöd på fem veckor där eleven får samtalsstöd och lämnar urinprov för att bli drogfri och kunna återgå till skolan. I det fall fem veckor inte räcker för att uppnå drogfrihet erbjuds utökat stöd via beroendemottagningen Vägen. Skolchansen är skapat för att använda sig av skolan som arena för tidig upptäckt och på ett snabbt och smidigt sätt erbjuda eleven stöd och behandling. Skolchansen syftar till att undvika avbrott i gymnasiegång då vi vet att en genomgången skolgång är en av de starkaste skyddsfaktorerna.

Liv & Hälsa Ung

Liv & Hälsa Ung är en enkätundersökning som genomförs av Region Sörmland i samarbete med alla kommuner i Södermanland. Den omfattar alla elever i årskurs 7 och 9 i grundskolan samt årskurs 2 i gymnasiet och innehåller frågor kring elevernas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.

Den större undersökningen genomförs vart tredje år och i Eskilstuna genomförs en "lightvariant" av undersökningen de år som den stora enkäten inte genomförs. Detta för att få tätare lokal data. Varje skola får en skolåterkoppling i syfte att se vilka behov som finns och vilka åtgärder som behöver göras för att förebygga och förhindra användningen av ANDTS.

Urinprov

Vid misstanke om bruk av narkotika kan skolan efterfråga att eleven lämnar ett urinprov. För att genomföra ett urinprov krävs ett fullt och reellt samtycke från eleven och om eleven är omyndig även från vårdnadshavare. En elev har alltid rätt att avstå från att utföra urinprovet. Skolan gör en orosanmälan kring sin misstanke om eleven till socialtjänstens mottagningsenhet oavsett om urinprov genomförs eller inte.

Om en skola utför slumpmässiga urinprov krävs även här fullt och reellt samtycke från elev och vårdnadshavare. Skolan rekommenderas att redan vid skolstart informera elever och vårdnadshavare om detta.

Polis-/narkotikahund

I samarbete med Polismyndigheten kan sökning med polis-/narkotikahund genomföras. Sökningen sker efter skoltid och i samråd med rektor. Syftet är att förebygga användning av narkotika och säkerställa en narkotikafri skolmiljö.

Elevskåp

Elevskåp är skolans egendom och ska användas till att förvara skolmaterial och elevens personliga föremål, till exempel ytterkläder och väska. Skolledningen har rätt att öppna elevskåp för visitering med en dubblettnyckel, vilket eleven ska ha klart för sig från början. Skolledningen har inte rätt till att bryta upp ett lås som skolan inte har nyckel till. Om det finns anledning att tro att ett föremål som utgör en fara för säkerheten på skolan finns i ett elevskåp som skolan inte har dubblettnycklar till ska polis tillkallas som får bryta upp skåpet.

När det gäller väskor som eleverna förvarar i skåpen så faller det in under bestämmelserna om husrannsakan och de får inte genomsökas av skolans personal, oavsett om de står i elevskåp eller någon annanstans. Med samtycke från respektive elev är det dock möjligt att titta i väskorna. Det har ingen betydelse om skolpersonalen själv vill söka igenom en väska som en elev bär med sig eller uppmanar eleven att öppna väskan så att personalen kan se vad som förvaras i den. Båda åtgärderna är otillåtna till följd av förbudet mot kroppsvitiation.

Kapitel 2

Upptäcka ANDTS

Att upptäcka bruk av ANDTS så tidigt som möjligt ger goda förutsättningar att hindra en utveckling som kan leda till ett beroende. Det är ett ansvar som all personal på skolan har. **Ökad frånvaro** och **försämrade skolprestationer** är viktiga signaler att ha uppsikt på. Det är helhetsbilden av elevens situation som är vägledande, inte enbart enstaka tecken. Att vara observant på många kännetecken och försöka lägga "ett pussel" kring eleven.

Kännetecken vid bruk av alkohol:

- Lukt
- Trötthet
- Frånvarande
- Undviker sociala sammanhang
- Försämrad koordination
- Humörsvängningar
- Starka känslouttryck

Kännetecken bruk av narkotika:

- Trötthet, apati, håglöshet
- Rastlöshet
- Koncentrationssvårigheter
- Humörsvängningar
- Depression
- Byte av kamratkrets
- Misskött klädsel och hygien
- Ökad hunger och ökat sötsug
- Förändrat beteende/ personlighetsförändringar
- Drogliberala värderingar
- Röda ögon – ögondroppar
- Muntorrhet

Kännetecken vid bruk av dopningsmedel:

- Akne
- Ödem (svullen kropp – huvud)
- Hudbristningar
- Snabb viktökning/minskning
- Sömnproblem
- Humörsvängningar
- Överdriven kroppsfixering

Kännetecken vid bruk av tobak:

- Lukt – munspray, tuggummi
- Cigarettpaket, snusdosor, e-cigaretter (elektroniska cigaretter)

Kännetecken vid problem med spel om pengar och överdrivet datorspelande:

- Går ut över livet såsom isolering och hygien
- Ekonomiska problem – skulder, sms-lån
- Lögner
- Upptagenhet
- Stressrelaterad ohälsa
- Ångest
- Nedstämdhet eller depression
- Alkoholproblem
- Självmordstankar eller självmordsförsök (då risken är förhöjd hos personer med spelproblem)

Alkohol

Utbredning

Enligt alkohollagen är det olagligt att sälja, köpa ut eller ge bort starköl, vin och sprit till personer under 20 år. Folköl får inte säljas till ungdomar under 18 år. På restaurang måste man ha fyllt 18 år för att få köpa alkohol.

Sedan början av 2000-talet har andelen alkohol-konsumenter, såväl som mängden konsumerad alkohol bland svenska skolelever, minskat och ligger idag på historiskt låga nivåer. Det har i sin tur resulterat i en minskning av den alkoholrelaterade självrapporterade problembördan. Utvecklingen pekar just nu mot att den nedåtgående trenden stannat av.

Lagstiftning

Alkohollag (2010:1622)

Narkotika

Utbredning

Enligt narkotikalagstiftningen är det brottsligt att inneha, använda, framställa och överlåta narkotika. Dessutom är det förbjudet att anskaffa, bearbeta, transportera och förvara narkotika för annans räkning samt att bjuda ut narkotika till försäljning.

Narkotikaerfarenheten har varit relativt stabil de senaste tio åren sett till andelen elever som någon gång använt narkotika. Rapporter visar dock att konsumtionsutvecklingen bland dem som väl använt narkotika på en viss ökning av det mer frekventa användandet. Cannabis är den vanligaste narkotikasorten som används i Sverige, både bland unga och vuxna. Uppfattningen om att det är en stor risk att använda cannabis regelbundet har minskat från 92 procent till under 58 procent hos elever i årkurs 9 och i gymnasiet år 2 mellan 1995 och 2019 visar CAN:s undersökningar.

Lagstiftning

Narkotikastrafflag (1968:64).

Dopning

Utbredning

Enligt lagen om förbud mot vissa dopningsmedel får inte medel såsom anabola androgena steroider (AAS) och andra dopningsmedel införas i landet, överlåtas, framställas, förvärfas i överlåtelsesyfte, bjudas ut till försäljning, innehas eller brukas för annat än för vetenskapliga och medicinska ändamål.

Att dopa sig innebär att man använder en förbjuden eller farlig substans i syfte att förbättra sin prestationsförmåga. Att idrottare dopar sig för att förbättra sin fysiska förmåga är känt sedan länge. Sannolikt har fusk förekommit lika länge som tävlingsidrotten. Det skrivs och pratas mycket om dopning idag, och ser man på den mediala rapporteringen är det lätt att tro att dopning både är ett stort och växande problem inom idrotten. Sanningen är snarare tvärtom. De flesta experter är överens om att fusk inom idrotten är mindre omfattande och inte lika grovt idag, jämfört med för ett par decennier sedan. Det som däremot har ökat drastiskt på senare år är dopning kopplat till motionsidrott.

Kunskapen om dopning är fortfarande begränsad. Dels saknas forskning på många områden, dels är kunskapen begränsad bland såväl praktiker som tjänstepersoner och beslutsfattare. Det saknas säkra data rörande antalet användare av dopningsmedel i Sverige. Några tillförlitliga undersökningar existerar inte och siffrorna varierar beroende på om man frågar polisen, tullen eller forskare. Mörkertalet är stort men enligt PRODIS (Prevention av dopning i Sverige) handlar det uppskattningsvis, grovt räknat om 40 000 - 80 000 användare.

I årskurs 9 har livstidserfarenheten av AAS legat omkring 1 procent under 2000-talet. Det är betydligt vanligare bland pojkar än bland flickor. På senare år har PWO:s (pre-workouts) eller liknande preparat som används i syfte att höja sin fysiska prestation i tränings- eller tävlingssammanhang blivit vanligare. Produkter där sådana substanser ingår är ofta olika typer av kosttillskott. Tillsyn av kosttillskott har tidigare visat att de kan innehålla substanser som är otillåtna eller inte står med i innehållsförteckningen.

Lagstiftning

Lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel.

Tobak

Utbredning

Enligt lagen om tobak och liknande produkter får inte tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år.

Lagen om tobak och liknande produkter innehåller bestämmelser om tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning och om användningen av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak. Denna handlingsplan omfattar således desamma.

Enligt lagen om tobak och liknande produkter är det förbjudet att röka i lokaler avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem.

Den totala tobaksanvändningen bland skolelever har minskat påtagligt sedan början av 2000-talet. De senaste tio åren har även användandet av vattenpipa mer än halverats. Utvecklingen av andelen snusare har däremot legat på en mer stabil nivå och har sedan 2018 ökat. Andelen som använt e-cigarett ökade kraftigt under de första åren som detta mättes (CAN 2014). Först nu syns en viss minskning. Det är omkring dubbelt så vanligt att rökande elever har provat e-cigarett jämfört med de elever som inte röker.

Tobaksbolagen har under de senaste åren skapat många nya produkter för att locka till sig nya användare. Exempel på dessa är det så kallade "tobaksfria" eller "vita" snuset som inte innehåller tobak men däremot nikotin. E-cigaretten som många tobaksbolag lyfte fram som en "sluta-röka-produkt" har lockat till sig nya användare med hjälp av olika sorters design, funktioner och smaksättningar som utan svårigheter går att beställa online. Det första året som användningen av e-cigarett mättes (CAN 2014) tillfrågades eleverna varför de använt e-cigarett. Det vanligaste svaret var "nyfikenhet" som uppgavs av omkring 70 % av dem som provat e-cigarett.

Lagstiftning

Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter.

Spel om pengar och datorspel

Utbredning

Enligt spellagen får inte licenspliktigt spel tillhandahållas någon som är under 18 år. (Den som är under 20 år får inte ges tillträde till ett kasino). Spel ska dessutom tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera spelarens ålder.

Andelen i befolkningen som spelar om pengar har minskat de senaste åren. Samtidigt omsätts mer pengar på spelmarknaden. Drygt fyra procent av befolkningen 16–84 år har någon form av spelproblem. Andelen unga som spelar om pengar har också minskat de senaste åren visar både CAN:s och Swelogs undersökningar. Ändå har många minderåriga spelat om pengar trots åldersgränsen på 18 år. Lotterier, poker och sportspel online respektive vadslagning på e-sport är de vanligaste spelen bland elever i årskurs 9 och i årskurs 2 på gymnasiet (CAN 2019, CAN 2020). Flera unga som spelat på internet uppger att de inte tillfrågats om ålder, fyllt i att de är 18 år eller använt någon annans spelkonto.

Gränserna mellan spel om pengar och datorspel suddas ut mer och mer. En del datorspel inkluderar lotteriliknande moment som kan bidra till att normalisera och öka intresset för spel om pengar. Spelen kan till exempel ha kasinoliknande inslag av spel på spelautomat (utan att det kostar pengar). I vissa spel går det att köpa så kallade lootlådar för riktiga pengar. En lootlåda är ett virtuellt paket med föremål som kan ge fördelar i datorspelet. Sådana lootlådar omfattas inte av spellagen om inte föremålen i dem kan säljas för pengar utanför spelet.

Sedan 2018 räknas beroende av dator-, tv- eller online-spel som en diagnos i WHO:s klassificeringssystem för olika diagnoser, ICD-11 (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems). Diagnosen (gaming disorder) beskrivs som ett mönster av spelbeteenden och definieras som:

- nedsatt kontroll över spelande.
- ökad prioritering av spelande över andra intressen och dagliga aktiviteter.
- ett spelande som fortsätter eller eskalerar trots negativa konsekvenser.

Sedan tidigare finns spelberoende (om pengar) och hasardspelssyndrom som beroendediagnoser i ICD-systemet respektive DSM-systemet (Diagnostic and Statistical Manual of mental disorders).

Lagstiftning

Spellag (2018:1138)

Kapitel 3

Åtgärder vid misstanke om bruk/påverkan av alkohol

Omyndig elev	Myndig elev
1. Rektor kontaktas.	1. Rektor kontaktas.
2. Skolsköterskan kontaktas för bedömning av behov av medicinska insatser.	2. Skolsköterskan kontaktas för bedömning av behov av medicinska insatser.
3. Rektor ansvarar för att kontakta vårdnadshavare och informera om misstanken och att en orosanmälan till socialtjänsten (SoL14§) kommer att göras.	3. Rektor ansvarar för att en orosanmälan till socialtjänsten (SoL14§) görs.
4. Rektor ansvarar för att en orosanmälan till socialtjänsten (SoL14§) görs.	4. Om eleven är påverkad aviseras eleven från skolan. Skolan ansvarar för att eleven kommer hem på ett säkert sätt.
5. Om eleven är påverkad hämtas eleven direkt av vårdnadshavare.	5. Rektor bjuder in elev till samtal.
6. Rektor kallar elev och vårdnadshavare till samtal.	6. Samtal genomförs med eleven kring oron. Eleven informeras om det stöd som finns via Vägen och Beroendecentrum och tillfrågas om att tillsammans bjuda in Mottagningen för information.
7. Rektor ansvarar och delegerar rapportering så att alla åtgärder som vidtas dokumenteras i journalsystem (ProRenata).	7. Rektor ansvarar och delegerar rapportering så att alla åtgärder som vidtas dokumenteras i journalsystem (ProRenata).

Rektor har rätt att omedelbart stänga av myndig samt omyndig elev om det behövs för att garantera trygghet och studiero enligt Skollagen kap 5 14, 17, 19§§.

Åtgärder vid misstanke om bruk av tobak

Omyndig elev	Myndig elev
1. Informera elev om att det inte är tillåtet att röka under skoltid och få eleven att avbryta rökningen vid det givna tillfället.	1. Informera elev om att det inte är tillåtet att röka under skoltid och få eleven att avbryta rökningen vid det givna tillfället.
2. Elevens mentor eller likvärdig ansvarar för att informera vårdnadshavare.	2. Om möjligt: erbjud rökavvänjningssamtal med sjuksköterska eller kontakta vårdcentral. Tipsa även om sluta-röka-linjen.
3. Om möjligt: erbjud rökavvänjningssamtal med sjuksköterska eller kontakta vårdcentral. Tipsa även om sluta-röka-linjen.	

Åtgärder vid misstanke om bruk/påverkan av narkotika eller dopningsmedel

Omyndig elev	Myndig elev
1. Rektor kontaktas.	1. Rektor kontaktas.
2.Rektor kallar till möte med elev, vårdnadshavare, skolledning och berörd personal. Elev och vårdnadshavare informeras om misstanken om narkotikaanvändning, att en orosanmälan till socialtjänsten (SoL14§) kommer att göras och får information om Beroendecentrum Ung (BC Ung).	2. Rektor kallar till möte med elev, skolledning och berörd personal. Elev informeras om misstanken om narkotikaanvändning och får information om Skolchansen (se bilaga) och Vägen.
3.Rektor ger i uppdrag till skolsköterska att genomföra ett urinprov.	3. Rektor ger i uppdrag till skolsköterska att genomföra ett urinprov.
4.Skolsköterska inhämtar samtycke av elev samt vårdnadshavare till urinprov.	4.Skolsköterska inhämtar samtycke av elev till urinprov.
5.Skolsköterska genomför urinprov.	5. Skolsköterska genomför urinprov.
6.Om elev eller vårdnadshavare inte samtycker till urinprov måste det accepteras.	6. Om elev inte samtycker till urinprov måste det accepteras.
7. Rektor ansvarar för att en orosanmälan till socialtjänsten (SoL14§) och eventuell polisanmälan görs.	7. Rektor ansvarar för att en orosanmälan till socialtjänsten (SoL14§) och eventuell polisanmälan görs.
8. Rektor ansvarar och delegerar rapportering så att alla åtgärder som vidtas dokumenteras i journalsystem (ProRenata).	8. Rektor ansvarar och delegerar rapportering så att alla åtgärder som vidtas dokumenteras i journalsystem (ProRenata).
<i>Rektor har rätt att omedelbart stänga av myndig samt omyndig elev om det behövs för att garantera trygghet och studiero enligt Skollagen kap 5 14, 17, 19§§.</i>	

Vid tagande av urinprov:

Är urinprovet negativt avbryts utredningen.

Är urinprovet positivt:

1. Rektor ansvarar för att det upprättas en åtgärdsplan.
2. Omyndig elev hämtas av vårdnadshavare. Myndiga elever tar sig hem själv på säkerställt sätt.
3. Rektor ansvarar för att eleven har uppgifter att göra under tiden eleven, enligt överenskommelse, är hemma tills eleven har lämnat 2 negativa urinprov. (Uppföljande 2 urinprov tas på BC Ung).
4. Rektor ansvarar för att händelseförloppet dokumenteras.
5. Skolsköterska dokumenterar i journal (ProRenata) om och var urinprov tagits samt resultat. Vid positivt prov dokumenteras även innehåll i åtgärdsplan, avstängning samt uppföljning.

Åtgärder vid misstanke om spel om pengar och/eller överdrivet datorspelande:

Omyndig elev	Myndig elev
1. Rektor ansvarar för att ett elevhälsosamtal med elev och vårdnadshavare genomförs.	1. Rektor ansvarar för att elev kommer till ett vägledande samtal hos kuratorn.
2. Information ges om Beroendecentrum Ung (BC Ung).	2. Information ges om Vägen.
3. Rektor ansvarar för att orosanmälan till socialtjänsten (SoL14§) görs.	

Åtgärder vid misstanke om langning eller försäljning av ANDT

Vid akuta situationer kontaktas 112.

Omyndig elev	Myndig elev
1. Rektor och vårdnadshavare kontaktas omgående.	1. Rektor kontaktas omgående.
2. Rektor kontaktar polis.	2. Rektor kontaktar polis.
3. Av rektorn delegerad personal genomför möte med elev, vårdnadshavare, skolledning och berörd personal.	3. Av rektorn delegerad personal genomför möte med elev, vårdnadshavare, skolledning och berörd personal.
4. Rektor ansvarar för att orosanmälan till socialtjänsten (SoL14§) görs.	4. Rektor ansvarar för att orosanmälan till socialtjänsten (SoL14§) görs.
5. Vid behov upprättar skolan en plan för eleven i samråd med elevhälsan och andra berörda.	5. Vid behov upprättar skolan en plan för eleven i samråd med elevhälsan och andra berörda.
<p><i>Rektor har rätt att omedelbart stänga av myndig samt omyndig elev om det behövs för att garantera trygghet och studiero enligt Skollagen kap 5 14, 17, 19§§.</i></p> <p><i>Rektorn eller en lärare får från en elev omhändertata föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna enligt Skollagen 5 kap 22-23 §§.</i></p>	

Efterarbete

- Rektor ansvarar för att elev följs upp enligt elevstödsprocessen.
- Rektor ansvarar för att mentor eller likvärdig och elevhälsa upprättar en åtgärdsplan.
- Elevhälsan ger kontinuerligt stöd till eleven.
- Om möjligt inhämtas samtycke från elev och vårdnadshavare för vidare arbete med externa insatser.

Kapitel 4

Kontaktuppgifter och information

För vägledning, rådgivning och orosanmälan kontakta:

Socialtjänstens mottagningsenhet: Från och med 1 april 2020 når du socialförvaltningens mottagningsfunktioner genom att ringa Eskilstuna Direkt på 016-710 10 00. Beroende på vad du har för ärende kopplar sedan Eskilstuna Direkt dig vidare till en handläggare på den funktion som ditt ärende gäller.

e-post: mottagningsenheten.ifo@eskilstuna.se

Team förebygg: Team förebygg är en del av socialtjänsten och består av nio socialsekreterare som arbetar i några utvalda skolor och bostadsområden i Eskilstuna. Tillsammans med skolpersonal träffar Team förebygg vårdnadshavare som behöver stöd. Ofta ges information om vilket stöd som finns att få i kommunen i en så kallad serviceinsats där samtalen inte dokumenteras eller registreras.

e-post: teamforebygg@eskilstuna.se

Polisens tipstelefon: 114 14

Polisen vid pågående brott: 112

Verksamheter som kan kontaktas för råd, stöd och behandling:

För omyndiga

Beroendecentrum Ung (BC Ung) 070-086 68 11

e-post: bc-ung@eskilstuna.se

För myndiga

Beroendecentrum (BC) 016-10 55 53

Vägen, 016 – 710 83 38

e-post: vagen@eskilstuna.se

Kontakta primärvården/vårdcentral för rökavvänjning.

Ring Vårdguiden med telefonnummer: 1177.

Övrig lagstiftning:

- Skollagen (2010:800).
- Läroplanen för gymnasieskolan (SKOLFS 2011:144) och gymnasiesärskolan (SKOLFS2013:148).
- Läroplanen för gymnasieskolan samt de olika ämnenas ämnes- och kursplanerna (SKOLFS 2011:19), (SKOLFS 2010:261).

För information och fakta går det att läsa mer på olika websidor:

Sluta-röka-linjen: www.slutarokalinjen.se
Telefon: 020-84 00 00

Dopingjouren: www.dopingjouren.se
Telefon: 020-546 987

Tobaksfakta: www.tobaksfakta.se

CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning): www.can.se

Folkhälsomyndigheten: www.folkhalsomyndigheten.se
samt Spelprevention: www.spelprevention.se

SWELOGS studier: www.folkhalsomyndigheten.se/livs-villkor-levnadsvanor/andts/vad-vi-gor-inom-andts/spel/swelogs-befolkningsstudie

Bilaga

Skolchansen

Beroendecentrum Ung

016-710 4177 (*omyndiga elever*)

Vägen

016-710 83 38 (*myndiga elever*)

1. Följ skolans rutiner kring upptäckt av narkotikabruk.
2. Utse personal från skolan som är ansvarig för eleven. Ring mottagningstelefonen för att aktualisera eleven för "Skolchansen" och boka tid för uppstart.
3. Skolpersonal följer med elev på uppstartsmöte. Skolan ansvarar för att elev har uppgifter att göra under tiden elev, enligt överenskommelse, är hemma tills denne lämnat 2 negativa urinprov. (Uppföljande 2 urinprov tas på BC Ung).
4. Vi tar emot elev och genomför en kort intervention med samtal samt urinprovstagning. Programmet skall ges i sin helhet då samtalen är det vi tänker leder till långvarig förändring.
5. Programmet avslutas med gemensamt möte med personal från skolan och vi "lämnar tillbaka" elev till skolan. Datum för avslut sätts vid uppstart.

**Eskilstuna
kommun**